

GARCÍA FORTES,
Salvador:
Tarrés. La industria
cerámica de una
arquitectura singular

Valentí Serra de Manresa, OFMCap

**(Biblioteca
Universitària, 1)
Barcelona: Edicions
de la Universitat de
Barcelona, 2024, 353 p.**

Vet ací una aproximació històrica suggeridora als Tarrés, una família barcelonina de terrissers experts que potencià la seva producció quan, l'any 1858, Antoni Tarrés Bosch impulsà la creació d'un "Gran taller de mosaicos, ornato y escultura" que establí al número 45 del carrer Tallers de Barcelona i que, alguns anys després, l'any 1884, el seu fill Antoni Tarrés Martínez reconvertí—associat amb Lluís Macià Planell—en una nova empresa anomenada "Centro de Productos Cerámicos, Tarrés, Maciá y C^a", una empresa que, sense trigar, esdevingué una prestigiosa indústria que obtingué la medalla d'or a l'Exposició Universal de Barcelona del 1888 i les medalles de plata i bronze a l'Exposició Universal de París del 1889.

L'autor, expert en l'estudi dels materials ceràmics aplicats a l'arquitectura —especialment a propòsit de l'ús de la terracota com a element ornamental en la nova arquitectura de la Barcelona decimonònica—, al llarg d'aquesta monografia examina la contribució de l'empresa familiar dels Tarrés a la demanda de nous materials decoratius per atendre les exigències urbanístiques de la Barcelona del moment, a partir de la fabricació de ceràmica vidriada i de revestiment que requeria aquella flamant ciutat modernista que llavors s'anava configurant en oferir la Casa Tarrés una vasta producció de "Loceta de todas clases y colores. Mármol artificial. Azulejos blancos y de color, de Valencia, ingleses, franceses y alemanes. Productos de ladrillería y alfarería común y vidriada. Varias clases de teja llana, común, vidriada y de esmalte. Escama para cúpulas. Estatuaria, macetas, surtidores y toda clase de adorno para fachadas [...] y cuanto se pueda desear para construcción y adorno" (p. 30), puix que, el novembre del 1846, l'Ajuntament de Barcelona havia publicat una ordenança que autoritzava elevar l'alçària de les construccions fins als cent pams, sempre que ho precisés "el buen gusto arquitectónico y riqueza de los adornos de sus fachadas. Esta reforma fue trascendental para revertir la monotonía de las fachadas de los edificios de la ciudad de Barcelona e incrementar la belleza pública asociada a la arquitectura" (p. 67), escriu García Fortes.

A més de la contribució valuosa de l'empresa d'Antoni Tarrés a l'embelliment de les façanes de la ciutat de Barcelona, també és par-

ticularment destacable l'aportació en l'ornamentació de cases senyoriales i d'edificis religiosos de les principals poblacions de Catalunya, com ara a Manresa, amb decoracions en terra cuita de figures i elements florals efectuades l'any 1848 a l'edifici anomenat "El Suís", al carrer de les Piques de Manresa i, principalment, en nombroses edificacions de les comarques del Maresme i de la Selva, des d'Alella fins a Blanes (p. 140-161). Com a tall d'exemple, tenim la façana del santuari de la Mare de Déu de la Misericòrdia a Canet de Mar, amb uns enormes relleus de terracota creats al taller d'Antoni Tarrés, o bé els capitells i les mènsules fets de terra cuita a la façana de la rectoria d'Arenys de Mar, al carrer de l'Església, i, particularment, cal destacar la remodelació i l'ornamentació de la façana de la "Granja El Paraíso", situada al final del tortuós carrer de La Plana [del convent], ja que, tal com escriu Salvador García Fornés, "en 1858, gracias a la ley de desamortización de Mendizábal de 1836, el indiano Salvador Castelló Carreras adquiere la finca y el edificio de la antigua congregación de capuchinos de Arenys de Mar. Derribado el convento, su propietario erige, entre 1863-1864, una nueva construcción, aislada a cuatro vientos y de tres plantas, con terraza y miranda o atalaya ochavada, con una profusa ornamentación en terracota [...] con un frontón central que corona el edificio, elaborado con elementos de terracota que componen el nombre PARAISO, rodeado de motivos vegetales y un jarrón de terracota que reproduce diferentes frutas en la cúspide [...] Este conjunto de «Explotaciones, material y publicaciones avícolas Salvador Castelló» es un magnífico ejemplo de arquitectura de la terracota" (p. 151-153).

Poc després de l'enderroc de les muralles de Barcelona l'any 1854 —i amb el posterior projecte urbanístic de l'innovador Pla Cerdà (de 1859) i de l'Eixample (de 1860)—, amb la puixança del nou estil "modernista", l'arquitectura de la terracota seria desplaçada per la utilització de la rajola de color i el totxo, de manera que amb la nova arquitectura del modernisme "el ladrillo se convierte en el elemento definidor de un nuevo tipo de arquitectura, al igual que los azulejos [...] su nuevo material de revestimiento" (p. 207), així que la presència de la producció ceràmica de les fàbriques de Tarrés, Macià y C^a es visibilitza en emblemàtiques construccions barcelonines, com ara als teulats i les cobertes

del Mercat del Born. També es percep en les diferents aplicacions del totxo en la construcció i l'ornamentació de l'Arc de Triomf i, de manera particular, es fa palesa a la façana la Central Catalana de Electricitat, amb una ornamentació expressiva efectuada amb ceràmica vidriada subministrada per l'empresa Tarrés, Macià y C^a.

De manera semblant, la producció ceràmica de la Casa Tarrés també es visibilitza/fa visible en l'excel·lent ornamentació de la ceràmica inserida a les façanes del pavelló central de la Casa Provincial de Maternitat de Barcelona i, entre moltes altres construccions emblemàtiques, també es percep en el "trencadís" dels bancs del Parc Güell de Barcelona, dissenyats per Antoni Gaudí, amb l'aprofitament i l'articulació dels fragments ceràmics emprats en la primera etapa constructiva i presents en els pavellons i les escalinates, tal com posa de manifest l'autor d'aquesta monografia que ressenyem per als lectors de la *Revista d'Humanitats*: "Alrededor de noventa modelos de azulejos y cenefas del catálogo del Centro de Productos Cerámicos Tarrés, Maciá y C^a han sido utilizados por Gaudí en la creación de su obra de *trencadís*" (p. 320).

El llibre està abundantament i excel·lentment ben il·lustrat, i té unes reproduccions magnífiques a tot color. Al final de l'obra trobem la relació dels arxius i centres documentals visitats per l'autor, les publicacions periòdiques examinades i la bibliografia essencial sobre el tema (p. 337-343). Una felicitació, ben de cor, a l'autor per aquesta aportació tan suggeridora a la història de l'art contemporani.